

Aktuellt | På plats i Norrköping | Trendspaning | Fem frågor

8 sidor
för dig som
jobbar med
tandvård

FOTO: MARIA HANSSON

Tandsköterskorna Gunilla Wirback, Brittan Lindell, Zenita Olsson Nordin och Sofie Sahlén vill alla se rejäla höjningar av lönerna för yrkesgruppen.

De fick minst i landet

Lägst lönepåslag i Gävleborg mellan 2011 och 2016

LÖN Missnöjet med löneläget bland tandsköterskorna i Gävleborg är mycket stort. Stämningen är uppgiven och en del vill strejka i hopp om att få upp lönen. Mellan 2011 och 2016 fick tandsköterskorna i länet ett påslag på 8 procent, vilket är lägst i landet, enligt Tidningen Visions granskning. I årets avtalsrörelse landade löneökningen på 2,4 procent.

– Procenten spelar ingen roll. Grundlönen är för låg och många har fått ett lågt utfall utan rimlig förklaring, säger Brittan Lindell, förtroendevald tandsköterska på Folk tandvården i Bollnäs.

Sara Karlsson, HR-chef, säger:
– Vi har under de senaste två och ett halvt åren anställt 50 nya tandsköterskor på grund av att många gått i pension. Det är klart att det påverkar medellönen.

Men generationsväxlingen pågår i hela landet. Ändå har ni haft de lägsta löneökningarna. Hur kommer det sig?

– Vi har hela tiden haft ett löneutfall som legat över riktmärket i avtalet, säger Sara Karlsson.

Brittan Lindell har efter tre år inom tandvården en lön på 20 200 kronor plus Modell 99-tillägget.

– Det är svårt att klara sig. Men vi som jobbar här brinner för yrket, det är därför vi är kvar. Vi hoppas att arbetsgivaren ska få upp ögonen för det värdefulla jobb vi utför och höja lönen. **Sara Jonerin**

MODELL 99

► I Gävleborg tillämpas Modell 99 som innebär att personalen jobbar en kväll i veckan och en lördag i månaden 8–13, vilket ger ett tillägg på 1800 kronor.

► **Alla löneökningar i landstingen 2011–2016. Se nästa sida.**

FOTO: JONAS MALMSTRÖM

Mathilda Söremark är en av dem som fått chansen att prova på att gå som lärling på Folk-tandvården i Stockholm.

Vill locka fler unga

20-30 lärlingar ska tas emot i Stockholm

FOLKTANDVÅRDEN I STOCKHOLM testar att ta emot lärlingar för att locka fler att utbilda sig inom tandvård.

Mathilda Söremark, 19 år, är tandvårdslärling på Folk-tandvården i Handen utanför Stockholm. I framtiden kanske hon kommer att utbilda sig till tandsköterska.

–Det skulle jag absolut kunna tänka mig. Jag vill jobba med människor och hjälpa folk. Och så tycker jag om att jobba i team, säger hon.

Pia Yngvell, klinikchef och tandsköterska i botten, har drivit på i många år för att få ta emot lärlingar i syfte att väcka intresse för att jobba inom tandvården.

–Att vara lärling är ett bra sätt att avgöra

om tandvården kan vara något att satsa på. För att ge en bredare inblick har lärlingarna fått besöka flera specialistkliniker, tagit del i utbildningsinsatser och fått möjlighet att gå bredvid olika yrkesgrupper, berättar hon.

FOLKTANDVÅRDEN I STOCKHOLM testar just nu konceptet i liten skala. Två lärlingar har beretts plats, en i Handen och en på Folk-tandvården i Rosenlund. Till hösten är tanken att något fler ska tas emot och på längre sikt att man ska ta emot 20-30 per år. **Sara Jonerin**

Fotnot: Lärlingsprogrammet utgår från samma modell som funnits inom Folk-tandvården i Gävleborg sedan 1999 som 260 ungdomar deltagit i.

LÖNEÖKNING TANDSKÖTERS KOR 2011-2016

Landsting/region	Ökning	Landsting/region	Ökning
Gävleborg	8%	Uppsala	13%
Skåne	10%	Dalarna	14%
Jönköping	11%	Värmland	14%
Västerbotten	11%	Västra Götaland	14%
Örebro	11%	Halland	15%
Härjedalen/Jämtland	12%	Kronoberg	15%
Stockholm	12%	Västernorrland	15%
Västmanland	12%	Blekinge	16%
Östergötland	12%	Norrbottnen	16%
Gotland	13%	Södermanland	18%
Kalmar	13%		

Källa: Tidningen Visions undersökning

11 procent. Så mycket har andelen tandhygienister ökat under de senaste fem åren i förhållande till befolkningen.

Källa: Socialstyrelsen

Halla...

JOSEFIN GRÖNBERG, 27 år, tandtekniker i Luleå, som fått en plats i Region Norrbottens ungdomsråd.

Varför finns ett ungdomsråd?

–Det kommer snart att bli en stor förnyring inom folktandvården, eftersom så många går i pension. Därför vill arbetsgivaren få bättre koll på vad yngre tycker och tänker, så att man kan bli en attraktiv arbetsgivare för unga.

Vad tycker du om att sitta med?

–Det känns ärofyllt och roligt. Det finns inga prestationskrav på oss, men vi får chansen att vara med och påverka. Det vi för fram har betydelse.

Hur fungerar det?

–Vi är en tandsköterska, två tandhygienister, två tandläkare och så jag som är tandtekniker, som träffat folktandvårdens divisionschef och andra inbjudna var tredje månad. Då har vi diskuterat internutbildning, introduktion av nya medarbetare, sociala medier och landstingets hemsida.

Vad har det gett hittills?

–Vi har varit med och påverkat hur landstinget använder sociala medier och hur introduktionen ska läggas upp. Vårt råd har varit att inte försöka vara med på alla sociala medier, utan koncentrera sig på några få. Vi har också fört fram att var och en bör få avgöra vilka informationsträffar under introduktionsprogrammet som är relevanta.

Kommer du att fortsätta?

–Ja. Det är spännande och så känner jag ett ansvar gentemot andra unga som arbetar inom tandvården. Jag vill hjälpa till att lyfta fram deras frågor. **Sara Jonerin**

Utbildning blir mer digital

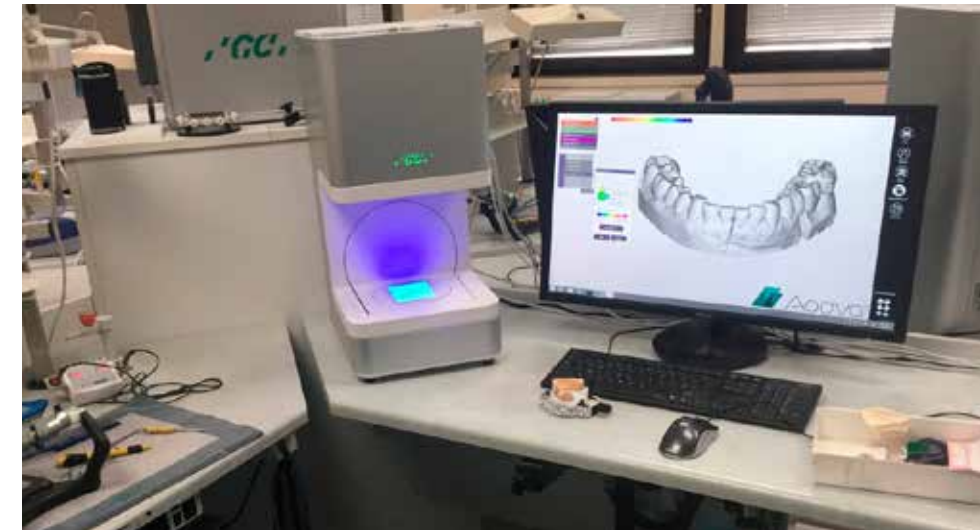

FOTO: UMEÅ DENTALLABORATORIUM

Umeå universitet satsar på att göra tandteknikerutbildningen mer digital. Nu flyttar man till nya lokaler som delas med ett privat företag.

Den snabba digitala utvecklingen inom tandtekniken ställer nya krav på utbildningarna.

–Tandteknikerbranschen förändras mycket snabbt från uppbyggnad och manuell gjutning

av olika metaller till digital framställning och fräsning. Det är framför allt det senare som efterfrågas i dag, säger Anders Berglund, programansvarig för tandteknikerprogrammet på Umeå universitet.

För att kunna tillhandahålla den utrustning som krävs för att studenterna ska kunna tillgodogöra sig de nya kunskaperna har Umeå universitet hyrt

in sig i Umeå dentallaboratoriums lokaler. Det innebär också att eleverna kommer att få möjlighet att gå bredvid de yrkeserfarna tandtekniker som arbetar på företaget.

–Studenterna kommer att befinna sig på en vanlig arbetsplats. De kommer att få möjlighet att gå bredvid så väl som att sitta och fika med de erfarna tandteknikerna, säger Anders Berglund.

EFTERFRÅGAN PÅ TANDTEKNIKER har på senare år varit ganska svag. Enligt Statistiska centralbyråns Arbetskraftsbarometer svarar hälften av arbetsgivarna att tillgången på yrkesgruppen är god. Men Anders Berglund hoppas att de 16 studenterna som varje år tas in på utbildningen kommer att ha goda chanser till jobb.

–Jag tror att dessa studenter kommer att få en större anställningsbarhet eftersom det är detta som marknaden vill ha. **Sara Jonerin**

Hon blir ny ordförande

Erja Anttonen har valts till ny förbundsordförande i Svenska Tandsköterskeförbundet. Hon kommer att driva på för att det ska krävas utbildning för

privatanställd och arbetar som tandsköterska på Specialist-tandläkarna i Norrköping.

Under det senaste representeringsmötet beslutades också att förbundet inte ska läggas ner. Detta på grund av att fler medlemmar nu strömmat till.

–Det är inte vettigt att arbetsgivarna i dag kan ta in vem som helst från gatan som får arbeta på en klinik, säger hon.

Erja Anttonen är

Erja Anttonen

I dag har Svenska Tandsköterskeförbundet nästan 1800 medlemmar.

“Det har lett till att patientgruppen inte söker akut, vilket win-win!”

Eva Magnusson, klinikchef Folk-tandvården Sylte, Trollhättan, berättar på VGR:s hemsida om hur helgjobb gjort att de mött de akuta tandvårdsbehoven hos ensamkommande.

FOTO: MOSTPHOTOS

Hygienister lejs av kommuner

Allt fler äldre har kvar sina tänder längre. Något som ställer högre krav på tandvården. Därför satsar Västra Götalands regionen 2,8 miljoner kronor årligen i projektet Tandhygienist anställd i kommun.

–Tandhygienister i kommun är ett unikt koncept för att skapa förutsättningar för god munhälsa hos äldre. Det är så bra att vi själva vill finansiera en fortsatt utveckling, säger Gunnar Eriksson, tandvårdsdirektör, i ett pressmeddelande.

38

procent av dem som varit lärlingar på Folk-tandvården i Gävleborg har valt att utbilda sig till ett tandvårdsyrke.

Källa: Folk-tandvården Region Gävleborg

Egen dag för tandkötten

Nu ska tandkötten få en egen dag uppkallad efter sig. Det tycker EFP, The European Federation of Periodontology, som lanserar dagen under parollen “Vi bekämpar tandkötts-sjukdomar tillsammans”.

Detta för att uppmärksamma kopplingen mellan en god generell hälsa och ett friskt tandkött. I år firade man Tandköttsdagen den 12 maj.

På kliniken i Hageby finns en mötesstruktur: varannan vecka är det tandsköterskemöte där man pratar om rutiner i exempelvis sterilen eller får information om nya material.

Det östgötska undantaget

I stora delar av Sverige är det brist på tandsköterskor. Men Östergötland är undantaget och dessutom är sjukfrånvaron rekordlåg. Vi har besökt Folktandvården Hageby i Norrköping för att ta reda på varför.

text Sara Jonerin foto Henrik Witt

DEN DAGLIGA FIKARASTEN som hålls på Folktandvårdskliniken i Hageby mellan klockan kvart i tio och tio är just på väg att ta slut. Det är fullt av folk i personalrummet och ett sorl av röster hörs. Koppar klirrar mot fat när folk reser sig för att plocka undan. Solen skiner in genom fönstren på de ljusgröna sofforna där Nicole Pedersen, nybliven tandsköterska sedan slutet av förra året slagit sig ner.

–Det är god stämning här, vi är ett bra gäng. Man hör aldrig, ”Åh nej, nu är det måndag och här sitter vi igen, suck”. Här säger folk något i stil med ”God morgon, hur har helgen varit?” i stället.

Det blir roligt att jobba då, säger hon.

Hon får medhåll av Catarina Andersson, som varit tandsköterska i 40 år och jobbat på kliniken i Hageby i sex år.

–Vi har gott kamratskap, skrattar och bryr oss om varandra. Om någon ser ledsen ut en dag frågar man hur det är. När jag var sjukskriven för en knäskada under ett halvt år hörde mina kolleger av sig på olika sätt. Det betydde mycket för mig, konstaterar hon.

MEN ÄVEN OM de anställda känner gemenskap så är kliniken inte förskonad från stress och hög arbetsbelastning.

–Visst är det högt tryck ibland. Det är

det på alla arbetsplatser, säger Catarina Andersson.

Och det är inte så konstigt. Hageby är den stadsdel i Norrköping som fått ta emot flest asylsökande under åren 2015–2016 och många av de nyanlända patienterna har ett extra stort tandvårdsbehov.

En del kommer från länder där det inte finns någon tandvård alls. Dessutom hjälper tandläkare från olika kliniker till med akuttandvården på Hageby. Med andra ord ett ganska tufft och krävande upplägg för en klinik. Trots det är sjukfrånvaron bland de 24 medarbetarna på Hageby Folktandvårdsklinik

Catarina Andersson och Nicole Pedersen trivs på tandvårdskliniken i Hageby i Norrköping.

mycket låg och ligger på 3,9 procent för all personal och på 4,5 procent för enbart tandsköterskor. Klinikchef Gunvor Didrikson, som är tandsköterska i botten, tror att den låga sjukfrånvaron hänger samman med det stora vårdbehovet bland de 9500 patienter som tillhör kliniken.

–Vi har gjort vår svaghet till vår styrka. Personalen vet att de behövs på jobbet och känner att de gör nytta. Det är sporrande, säger hon.

SOM CHEF HAR Gunvor Didrikson arbetat medvetet med att skapa en god arbetsmiljö där alla känner sig sedda

och accepterade för den man är. Arbetsgruppen består, liksom patientunderlaget, av många olika nationaliteter. Under klinikens planeringsdagar har personalgruppen diskuterat kring vad det innebär att jobba på en arbetsplats där många har olika bakgrund.

SJUKTAL FOLKTANDVÅRDEN ÖSTERGÖTLAND 2016

- ▶ Alla medarbetare: 4,6 procent
- ▶ Tandsköterskor: 5,2 procent
- ▶ Tandhygienister: 4,6 procent
- ▶ Tandtekniker: 0,55 procent

–Det är viktigt att ha tålmod och acceptans för olikheter när man jobbar här. Det är också bra att kunna prata om olikheterna.

EN ANNAN FÖRKLARING till den låga sjukfrånvaron kan vara det strikta schemat. Det är fika mellan 9:45–10 och 14:45–15 samt lunch 12–12:30 varje dag. Helst ska man inte prata jobb på rasten och särskilt inte på lunchen, har arbetsgruppen kommit överens om. Och blir man försenad med en patient är det inte okej att knapra in på lunchen. Då får nästa patient vänta en liten stund i stället.

Hur personalen bemöter varandra och patienterna är viktigt, tycker klinikchef Gunvor Didriksson, som jobbar medvetet med dessa frågor.

På kliniken finns också en tydlig mötesstruktur med morgonmöten, veckomöten och planeringsdagar.

MEN KLINIKEN I Hageby är inte ensam om att ha ett lågt sjuktal. Siffran för alla personalgrupper inom folktandvården i länet ligger på 4,6 procent för 2016. Något som Cecilia Wiberg, HR-chef på Folktandvården i Östergötland, tror kan

TANDSKÖTERSKEBRIST

► 13 av 21 landsting/regioner uppger att de har svårt eller mycket svårt att rekrytera tandsköterskor.

► 6 landsting/regioner uppger att det råder balans mellan tillgång och efterfrågan på tandsköterskor.

► 2 landsting/regioner uppger att det är ganska lätt att rekrytera tandsköterskor.

Källa: Tidningen Visions egen undersökning riktad till HR-funktioner i alla landsting/regioner.

hänga samman med att Östergötland av tradition har ett gott samarbete med Försäkringskassan och att folktandvården har en anställd rehab-specialist och ett it-stöd för rehab-ärenden. Varför det hittills varit relativt lätt att rekrytera ny personal är dock svårare att svara på. Lönerna ligger i mellanskiktet för tandsköterskor i landet. Trots det går det vanligen tre till fyra sökande på varje tandskötersketjänst.

–Vi har inte upplevt den omtalade bristen på tandsköterskor. Vi hade en svacka för tre år sedan med lite färre sökande. Sedan dess har vi haft ett gott antal sökande på de flesta tjänster, säger Cecilia Wiberg.

Att det ser ut så här kan inte heller förklaras av utbudet av utbildningsplatser i länet. Det finns ingen tandsköterskeutbildning i Östergötland. De flesta som anställs kommer från utbildningen i Tranås i Småland och en del kommer

“Vi har gjort vår svaghet till vår styrka. Personalen vet att de behövs på jobbet.”

från utbildningarna i Nyköping i Sörmland och i Stockholm. Till hösten ska dock en utbildning startas i grannstaden Linköping.

KANSKE ÄR DET så att det låga sjuktalet och det relativt goda rekryteringsläget för tandsköterskor är sammankopplade. Kanske inte. Men förhoppningsvis håller trenden i sig. Under de nästkommande fem åren väntar en stor utmaning, då kommer ett 70-tal tandsköterskor att behöva anställas i Östergötland. ◻

Smart klinik den nya given

En hypermodern tandvårdsklinik kommer att öppna i Umeå i början av nästa år. Enligt planerna ska patienterna välkomnas av en robot.

HELA VÄGEN FRÅN bokningen av besöket på kliniken till behandling och betalning kommer att vara digital, för den som vill. Kallelsen skickas ut via en smarttelefon. Patienten välkomnas i väntrummet av en liten robot som kan svara på enklare frågor. Patienten checkar in själv via en dator. Under behandlingen används det senaste inom den digitala tekniken. Till exempel är förhoppningen att tandläkarna ska kunna ha glasögon med holo-linser med tre fönster: ett för röntgenbilder, ett för patientjournaler och ett där kontakten med en tandsköterska kan skötas. Tanken är att tandläkaren ska kunna kalla på en sköterska, som arbetar i ett annat rum med ett headset på sig, när det behövs.

–Det är något vi tittar extra noga på. Vår målsättning är att tandsköterskorna ska bli mer självständiga. Tandsköterskornas kompetens kan användas till så mycket mer. Till exempel till att ta digitala avtryck, säger Per Tidehag, tandvårdsdirektör i Västerbottens läns landsting.

Efter behandlingen kommer patienten givetvis att kunna betala räkningen med sin telefon. **Sara Jonerin**

Stol kollar pulsen

Smarta behandlingsstolar som kan mäta kroppstemperatur och puls kommer att användas på kliniken. Detta för att personalen lättare ska kunna se om någon exempelvis behöver mer smärtlindring (vid smärta stiger pulsen).

“Det kan bli världens smartaste tandvårdsklinik.”

Per Tidehag, tandvårdsdirektör i Västerbottens läns landsting.

Glasögon tar dig till stranden

Utrustningen på den smarta kliniken utvecklas tillsammans med studenter på Umeå universitet. Ett förslag från dem är att det i väntrummet ska finnas glasögon med holo-linser. På så vis kan den som väntar välja att vara var som helst i världen, till exempel på en badstrand med palmer.

Här finns en till utvecklingsklinik

På Malmö högskola finns Futurumkliniken som jobbar med att testa och utveckla det senaste inom tandvården i särskilt utvecklade testlabb. Man kan testa allt från utrustning, olika material till nya arbetsmetoder.

FOTO: MOSTPHOTOS

Frida Högberg

Varför gjorde ni en svensk klassiker?

– Vi är några stycken på kliniken som tycker att det är roligt att röra på sig. Det är till och med en på jobbet som gjort ett roligt diagram som visar hur långt vi har kommit – cyklat, sprungit, åkt skidor.

Hur går det till?

– Vi har exakt samma sträckor som en Svensk klassiker, fast vi gör det på fritiden och har tre månader på oss att genomföra varje moment. Man ska åka skidor 90 kilometer, cykla 300 kilometer, simma 3 kilometer och springa 30 kilometer. Man samlar sina kilometer och fyller i sin stapel i diagrammet på kliniken. När man slutfört ett delmoment skickar man ett mejl till folktandvårdens tävlingsarrangör och kan då vara med i en utlottning och vinna priser, till exempel en cykel.

Hur fick ni idén?

– Det var folktandvården som arrangerade tävlingen, så att olika kliniker tävlar mot varandra. Just nu är vi nio på jobbet som deltar. Jag tycker att det är roligt för att det ger sammanhållning på kliniken. Alla peppar varandra, en del går iväg tillsammans och tränar. Det ökar även fysisk aktivitet som är viktigt ur hälsosynpunkt, eftersom man blir extra taggad att träna när man har ett mål.

Vilken är din favoritgren?

– Åka skidor är min favorit, det ger fina naturupplevelser och motion i ett.

Hur har det påverkat arbetsklimatet?

– Det har ökat sammanhållningen och bidrar till en positiv anda på kliniken. Vi pratar om det på fiket och kollar på varandras staplar.

Tatiana Kireeva

Ett glatt gäng gör en klassiker på Folktandvården Sofia i Örebro.

FRIDA HÖGBERG

Yrke: Tandsköterska samt miljösamordnare, Folktandvården region Örebro län.

Arbetsplats: Folktandvården Sofia i Örebro.

Ålder: 40 år.

Fritidsintresse: Vara med familjen, träffa vänner, cykla, åka skidor, promenera.

Bästa arbetsredskap: Datorn får jag nog säga, i rollen som miljösamordnare blir datorn ett viktigt kommunikationsredskap.

”Just nu är vi nio på jobbet som deltar. Jag tycker att det är roligt för att det ger sammanhållning på kliniken.”